

בכל יום ויום זמן החתימה
למכ"ע זה ומגליון הראשון
מתחלה.

האודיעסמא :
למשלוח הכסף בארצנו
ובארצות רוס"ס על שם
הארמיניסטרציאן

Machsike Hadas,

באזשיניצא-נאסס

10. נ.

in Lemberg.

חתום אשר לא יקבר הערב
במועדו יפנה אלינו במכתב
פתוח בלתי חפשי, ועל פניו
יהי נכתב :

„Reclamation“

Zeitung
für das wahre Judenthum
Organ des Vereines
„Machsike Hadas.“

מחזיקי הדת

הנוסד ע"י מרן הרב הגאון הצדיק מוה"ר שמעון סופר
ז"ל האבדק"ק קראקא נבחר בית הועד ונשיא הח"ה"ק

מחירו בארצנו
5 fl. לשנה
2 — 50 לחצי
1 — 30 לרבע

ברומעניעו
15 פראנק לשנה
7.50 לחצי
4 לרבע

שכר מודעות 10 צ"ל לשורה
מכתבים לא ישובו ליד
בעליהם.

סוכנו הכללי ברו"ס
ה"ר מרדכי מנחם גאלדבערג
פאוו-גאססע בייא חייב חביו
כ"ר חיים ליבש שפיץ 27/9
ווארשא

M. H. Goldberg
Pawa-gasse bei Chaim
Leibusch Spitz 27,9
Warschau

Lemberg, den 21 Juni 1888.

Nr. 16

לבו, יום ה' י"ב תמוז תרמ"ה.

המשפיעים הטובים אלה בשמאלם יתנו סגלות תמורות ובימינם
להט החרב המתהפכת, וינסו לדבר אל אחיהם מנדיהם תחנונים :
מה לכם כי תדכאו את עמכם תקדשו עליו מלחמה דחת לו סדרים
אשר יהפכו את בנין עתיק יומין לשממה ולשרקה ? התסכן לכם
המלחמה הזאת מלבד אשר חרבה חמס וריב משטמה ומדנים פרעות
ושערורות לשממה בקמינו, ואחרי כי תמחצו התוכלו לרפאות את
השבר ? היש עמכם סם חיים להחזיר נשמות בחללי פגריכם אשר
תפילו ? והם באחת יאמרו להמית נפשות אשר לא תמיתנה ולמתות
ראש בריא ושפוי בכל עצמותיו.

בארצנו החל ונגף הזה, פה פרוחה המספחת לראשונה,
ממנה יצא חורש רעה, ממנה אבן פנה לבת הרשעה אשר יזמו
לבנות להם מגדל למרום יגיע, להעלות בו את בני עמנו התמימים
עד גפי מרומי ההצלחה ויתצבו לנו כאפטרופסים על יתומים
קטנים לפני הממשלה הרוממה, זה כשבוע עשרה שנה, דאחז את
יושבי ארצנו התמימים במצודה כצפרים נאחזים בפה. — לא
מוזר כך קורא נכבד מה הוא כלי אומנתם של אלו בני קדמא
ואולא, תרישא גדולה ! דתלוש שער הראש וזקן נשוא פנים, כי
הם מעולם אנשי השם הצובאים בחצרות שרי המלוכה ויועצי
הארץ לדבר באחיהם ולתת דופי בנאמני ארץ, בדברים הקוראים
„מסירה“ לכל הדעות הנאישו את ריה היראים והחרדים בעיני
הממשלה לאמור כי היהודים הישנים ישנאו את החכמה ויתעוברה
כטמאת הדוח את בניהם יגדלו ויתנבו ללא תורה וללא דרך ארץ
ועוד דברים קשים ומרים אשר לא תסביר האזן לשמוע, אי לזאת
נתנה להם הממשלה רשיון לאסוף אספת קאנגרס בעיר פעסט
ויועדו יחד כל כופר בקבלת חז"ל וכל משכיר אשר נשאו רבו
לפרוק מעליו תורה ומצוה ויסכימו פה אחד לתקן תקנות מיוסדות
על „תורת משה“ לבדה (מאזאיש יודענטהום) עפ"י התקנות
האלה נכתרו כל שרש וענף מעץ התורה, והש"ע חדל מהיות לו
כה עוז וחיל. לתכלית הכנת בתי ספר ומכונות רבנים נתנה להם
הממשלה את הכסף המתוכן באוצר המדינה אשר עלה אז ערך
שני מיליאן כסף ופירותיו לכל שנה היו 96000 כסף, הוא כסף
עונש אשר שתה הממשלה על היהודים באונגארן אחרי מרד
1848 יען נחשדו הרבה יהודים שגם ידם היתה בקושרים, ע"כ
שתו כל היהודים את כוס העונש אין נקי. ואחרי כן בשנת 1852
בהודע דבר אמת ואמונת ישראל יצאה כבדק כי לא באלה חלק
יעקב נתן מדכנו כל הכסף הזה במתנה גמורה לכלל היהודים
יושבי הארץ בתנאי שהקדן יהיה קים לעולם ומפירותיו יחזקו בתי
אלמים וחרשים וגם בתי למוד לבני ישראל, ואחרי רוב עצות
ותחבורות מסירות ועלילות גמרה הממשלה אומד לתת את הכסף
בידי בעלי הקאנגרס שהם יעשו בפירותיו ככל אותנפשים
היהודים היראים ראו את האסון הנורא הנשקף על פני הדת

תוכו הענינים : לפלגות היהודים באונגארן. — תעודת ישורון. —
איתמר. — אהבת אדם בתלמוד. — מות
הקיסר פריעדריך. — דברי הימים. — חדשות. — תשובה
כללית. — מודעות. —

פלגות היהודים באונגארן

בצות ד' אל תוהו ובוהו „היו“ ואל ההערד „הגלה“ מרגע
התלכדו כחות הטבע איש על מחנהו אשר הראה לו יוצר כל,
מני אז החלו יסודות הארץ להתהפך בתהכלותיהם להתנגד ולצרור
זה את זה, ומלחמה להם מדור דור, כמו הולידה אם כל חי
ברואים צרים צוררים מרחם בוננו להתאבק כל הימים : החיים
זהמות חושך ואור, טוב ורע, מר ומתוק, האחד יהדוף את משנהו
מפניו. השחר יפרוש אורו על הארץ וינוסו מפניו חשכה ואפלה,
האהבה תרדוף כאף את האיבה ותשמידה, האמונה תכה את המרמה
חרם ; אך ביתר תגבר מלחמת האדם ממלחמת כל ברואים השפלים,
האחרונים ילחמו בכדי זינם אשר נתן להם ה' בטרם יצאו אל
ההוי' ער כן יגברו ויצליחו, פעם זה נוצח ופעם יהי' המנוצח ;
אך האדם יערוך מלחמתו מבדי אונס ומכריח, לפניו ילך רשף
ואחריו תלהט להבה אז ינחם על מלחמתו בראותו כי שבר לא
הי' לו בעמלו, אהבת הבצע השררה והקנאה עוררוהו למערכה
ובאחריתו יהי' נבל יזרע רשע ויסצור פרי עולתה, המנוצח אבד
וחמנצח לא ישא בידו מאומה בי לא לאהבת השלל ותכליתו
נלחמו, כי אם לאהבתם את המלחמה, היא לבדה הסבה והיא
התכלית בעצם. — דאות רבות ראינו כי כמעט ראו העמים
ונזכחו כי המלחמה לא תובילם עיר מבצר וידרשו שלום ואהבה.
והנה כד העמים שלום ושקט, יפילו מוראם ויהנו חיתם בארץ
החיים אך קול נושקי רומי קשת לא ישמע אין שוקף חרב ואין
רובה קשת וכדור. אך רשעי בני עמנו לא ירפו ידיהם ממלחמתם
הם יערימו סוד ולא יוכלו לסבול כי עץ השלום יפרח וזרע האמת
יתן תבואתו, כד אשר יבוא אל ידם דחלק את לב העם לא ימשכו
ידיהם ממנה ואם לא יוכלו לבנות מגדל ועדקות בקרדומות אל
היושבי בשמים, יבקשו תאנות לרמום כל קודש ומרומם לישראל
בארץ מתחת. — בנהוג שבעולם ממלכה כי תקרא חרב ער
ועותה, ממעלה כי תתגר בשכנתה תשא עיניה לקחת ממנה חבל
ארץ, תצמון לרשת משכן לה תארוז לרצי כסף ושרד גבורים ;
לא כן רשעי בני עמנו הם לא יבקשו לקחת שלל כי אם לתת
לנו, לא יאמרו חנו לנו ומכחם שחדו בעדנו, רק קחו מירינו
מתנות טובות ואכלו את חלב הארץ. אות הוא כי תואנה הם
מבקשים. —
לעומתם החרדים על דבר ה' כמנינת לב ראו ויתכוננו כי

אין חפצנו לא בזה ולא בזה אך הננו יהודים פשוטים כמו שהי' אברהם ויצחק אבותינו.

אולם העדה בארצנו אשר תורת חיים וחסד בקרבה, הרב וראשי הקהלה יחדיו טובים וישרים שומרי תורת ה' בכל לב ונפש. חסידים ואנשי מעשה תופשי משיטה המה, אם יצאו חרשי משיחת רשעים מרעים בוגדי תורות חולפי חוק וידיחו את נכבדי העיר לפרוץ פרץ להתחלק לשתי כתות בני שום טעם וסבה רק מאיזה שגאה פריטית להרב שלהם או לראשי העדה, אנשים כאלה והנתלים עליהם בטח לא נכח ה' דרכם ולא בשם ה' יתברכו ויתהללו. ואם גם גדולי הקומה רבי המדרגה שבנע"ב של העיר ההיא נספחו עליהם להצות על הרב והעדה, לרושש את מצב חקירה ולהרסנה עד היסוד, בהשענם על שמם הנודע, על עשרם וצדקתם על חסידותם ויראת חטאם, בכ"ז בנים סוררים המה כי יצאו בזדון להפיל את היסוד אשר הכינו גאוני ישראל למען חזק את ידי יראי ה' ולא לבעבור החריב עיר ומדואה קריה ויושבי בה. רבי לא יתנני לתת שם גדולי העיר הנודע להתלהב, להרפות ולדראון, אחשבה כי כל קוראי דברי יבינו אל מה ומי ירמזו מדי : אולם בדאבון לב ונפש אשאר בתומי : הה ! עד מתי תאכר חרב איש ברעהו, עד אן יסירו עמדת גאות ישראל במריבת בני קרת, עד מתי יעור הנצחון הארור להעביר עין מיושר ומשפט, עד אן יראו ישרי לב ויביטו כי בניהם האמונים עלי תורה ועבודה נותנים יד לפושעים ומעבירים אותם עד דעתם ועל דעת קונם ; עד מתי יפתו קלים ריקים ופתאים את גבירים יקרים מאריות גברו לעשות רצון קונם תמיה, להתוות תו משיחת ונליון על ביתם ועל בניהם, עד מתי ה' אלקים תכה את נושאי דגלך אלה בסנווים לשכוח כי יש שופט הארץ ועד מתי יראו שבר שוד וקרץ איד ופיר על נפשות נקיים ולא ישומו עד לב כי מאת ה' היתה זאת בעון המהלוקת האוכלת מנפש עד בשר מגדיש ועד קמה. באדם כעש ורקב היא ובתבואה תשרש כיקיד אש - פקה נא ה' את עיני אלה, וידעו וידאו כי ערומים המה לפניך. בלי מענה והתנצלות נכונה, ואני אוהב מישרים מחכה לשמוע ולבשר כי דבר ה' שלום אל עמו ואל חסידיו וזרע מרעים בנים משיחיתים יכירו עותתם. (סוף יבוא)

סאטהמאר (באונגארן) ה' תמוז ה' תרחם לפ"ק אבר"ך

תעודת ישורון

(סוף ממחז"ה גריון ט"ו)

ב. העבודה גמילות חסדים

תנא בשם ר"מ כל מי שקבוע בא"י ומדבר בלח"ק ואוכל „פירותיו“ כשהרה וקורא ק"ש בבוקר ובערב יהא מבושר שבן עוה"ב הוא „ירושלמי שקלים פ"ב“ כל איש נלכב אשר ישים מבטו על מקרי ופגעי היהודי הנצחי, מאז נהרץ ממצבו ונהרס ממעמדו, מאז שולח בחרי אף ופקודת המרצח הראשון נפקד עדיו, הרא יתן עדו ויצדק כי גוי אחד ישראל בארץ, אשר גוי יצוק נחושה, לבלי היות ברות למלצות העת המכנה כל, ואין על עפר משלו, הן למרות גלי הפגעים עברו ראשו מני אז, למרות גדודי התלאה השואפים באות נפש לבערהו חיים, ולהטביעהו במצודות הנשיי, עוד יכונן במרחב רגלו, ועוד יקום ויתעורר לאורך ימים, עליו שממו ראשונים ואחרונים אחזו שער, אמנם אם נאבה להעמיק בסתרי הפליאה הנשגבה הזו, הדא אז נמצא פתרון ופשר דבר, הן רוח הסבלנות והבטחון יצק היוצר בקרב לב היהודי הנצחי, עשהו לבבי חת, וכך הרוחות הרעות המנשבות לא יזוזהו ממקומו, הן המה יאריכו ימיו כחול, והמה משגבו לעתות נצרה, שוא תשועת קשת וכידון, הבר עצה ותושי' ללאום אשר דרכו נסתרה, וההצלחה הבוגדה אתה תחתיו ותשפוך תגונו - על העם מתנגדו, ועצת הסבלנות והבטחון היא תקום, חמה יאזרוהו בגבירה נפלאה לדחום מלחמת החיים כגבור משכיל מנעוריו, לבד יאמר נואש, וכי יפול לא יושל אך יקוה לימים טובים מאלה, דברי נעים זמירות ישראל

והאמונה אספו גם הם אספה ויתקבצו מאה וחמשים רבנים גדולי הארץ ובראשם הה"ג בעל כתב סופר ז"ל הה"ג ר' מנחם א"ש, הרה"ג מהר"ם ש"ק, וכהנה עוד הרבנים הגאונים הצדיקים מסינעט ליסקא זכר כלם לברכה, לא נבדל מהם רב אחד אשר לא לקח חלק באסיפה ההיא עם הבע"ב יראי ה' נכבדים וגבירים, ובבכי ותחנונים התנפלו לרגלי הממשלה ובחסדי מרכנו הקיסר יר"ה נתן כתב הדת כי רשות ביד כל ישראל וראי ה' להפריד מעל קהל החדשים, ויוכלו לעשות לנפשם שמאטוטען כטוב בעיניהם מבלי היותם תלויים ברשות העדה הבוגדה, מובן כי כמכות חדרי בטן וכצנינים בצדי החדשים ה' החוק הזה לפניהם בראותם כי נחלקו מקהל הגולה ויעשו את יינם ופחם פת בותים, בנותיהם כבנות נכר, וכליהם גיעולי עכו"ם, רבניהם כמומרים והוראותיהם כתורת זקן ממרא, והיה מדי קמו אנשי עיר וקהלה להחיש מפלט להם בסתר צל הקאנצליי הארטא' ונאספו עליהם בוגדי און ויכרו לרגליהם שוחות ופילו עליהם אימתה ופחד למסור את בניהם לצבא, ולדכא כל מוסדות פרנסתם, להשחית אמונתם (קרעדיט) באוצרות ההלוואות, ועוד בדומה דברים אשר ה' בכחם להרע ולהשחית לאיש ישראל חנאמן לתורתו. אולם מי יספר צדקת אחינו ומי יוכל לתאר מסירות נפשם ומאדם לתכלית הקדוש הזה, הפקירו את ביתם את בניהם ואת רכושם ולא חשו ולא פחדו, אך לבצע הדבר הנכבד הזה להתפרד מבני מרעים אלה שלא יהיו בירם ככלי ביד היוצר. ויחזקו למו את תקנותיהם בתוסף הממשלה כרת משה וחכמי התורה (מאוציש ראבינישעס גדויבען) אשר כל חוקיהם מיוסדים על התורה הנתונה והמסורה כפי המפירש בשרחן ערוך, הפקירו גם את זכותם בהשוהלפאגד העולה שני מיליאן כסף ויאמרו לא מדבשכם ולא מארסכם, ויקברו על נפשם כל אסון ושבר באהבה וחיבה, הכל בשביל קיום התורה והאמונה

מאז והלאה נפרדו בני עמנו לארבעה מפלגות : א) ה פ ר - מ א ד א ק ס י מ שומרי תורה ומצוה בכל דב, שרמים במדותיו של אברהם אע"ה"ש, ועושים צדקה וחסד בין אדם לחבירו, כי יראו ערום יכסוהו בגד ולרעבים יפתחו יד נדיבה, ואף כי לא יתבוללו בעמים, וממעטים במותרות הלוקסוס בכך מה שאפשר, ומתרחקים ממנהגים משהתם כם, ואת בניהם יחנכו לרגלי המוסר התורה ויר"ש אין פרץ ואין יוצאת במחניהם ; ב) לעומתם ה ח ד ש י מ האוהבים לנער את כל זכר היהדות מעל נפשם ואף שם היהודי למותר הוא בעיניהם המצות שבין אדם למקום וכך משפטי חכמינו ז"ל אין אתם כל ערך ואת גם במצות שבין אדם לחבירו עושים המה מה שעושים ברעש וקור שאון ואין להם תורה אחרת זלת הקוהר טעמפיר ולהקת המשוררים ונאמי חמשיף, המשיף כפה ולכו רהוק ממנו, הם לא נחרו על שבר יוסף מעולם אונם אטומה מזעקת ישראל ולבם השמן מהרגשה בצער אחיהם הנרדפים הרעבים והנדכאים ; ג) על משב הארץ על גורן ויקב על תירוש ויצהר יתענגו ואת פיהם ירחיבו על ה' ועל משיחו, וביחוד היהודי הגאליציאני מונד בעיניהם ; ד) ה ס פ ר ד י מ אשר גם המה הנרדפים לפעמים מירי רבנים וקהלות אשר חובה קדושה לפניהם לרדוף את שם חסיד באף ולהשמידו מתחת שמי ה' לסגור בעדו דלתי המקוה טהרה ולהכריחם לאכול מזבחי שו"ב ההדור בלבשו דייקי וקולו ערב וגושא חן בעיני כל רואיו מחוץ, מבלי הביט כי שבע תועבות בלבו ; הרבנים וחקירות כאלה אף כי אמנם ארטאדאקסים גמורים המה ברוחם ר"ל כי לא באו כבירת השומרי ד"ת וקאנצלייא שלה, ואת ה' הם יראים אבל החסידים לא יוכלו לשבת אתם בשלום כי מצוה הוא להם לעקק את שם חסיד ורבי, אז יתמלטו הספרדים אל תחת דגל הקאנצלייא הארטאדאקסית-ספרדית ; ד) המה בערי הבינים שמאטוטקווא, אשר מרביתם אנשים חפוסחים על שתי הסעיפים, אין בידיהם לא משרות הרשעים ולא מיסורי הצדיקים אבל חרפה להם להסתופף בבית הנעלאנים כי יאסרו כלי ביתם וגם הארטאדאקסיע פגול היא בעיניהם לכן יעמדו בין שני המפלגות בלבם תהפוכות בנתיים ישחקו על יראי ה', ועל פניהם מסוה בצבע אהבת האחדות המנוחה ואומרים

בר גוים סבבנו. בשם ה' כי אמרם סבבנו כדבורים דועכו כאשר קוצים בשם ה' כי אמרם הם כקסם על שפתיו לדאות על בנפמי דמינונו, לראות עין בעין הטובה הכבירה הנשקפה לו בימים יצרו, והעמים מנדיו עפר רגליו ירחכו והוא על במוטיו ירוך, והמה בצרי גלעד יתבשו מחצי רבנו, ויגהו פצעיו הרבים והעצומים, אולם לא נכחד האמת תחת לשוננו, כי כבשתון היחיד כן בטחון העם בלו, הן הראשון אם יאבד לשבת בעצלתים, ולטמון יד בצלחת, ולבטוח כי המכין מזון לכל בריותיו יומין גם לו די ספוק, לו גם ישוב בטל ולא יעש מאומה לרוחתו לישועתו, הן הוא אך כסיל בוסת יקרא, כי אין סומכין על הנם, ומקרא מלא הוא, "למען יברכך ה' אלקיך בכל מעשה ידך אשר תעשה" לא יושב ובטח, בן בטחון הגוי כלו, אמנם כן הוא, כי הנסיון הורה דעת, אשר כל כלי יוצר עליו לא יצלה וכל לשון יקום אתו למשפט ירשיע, אך לא לו לשבת בעצלתים עת יראה כי הצרה קרובה: וכי אין בידה דהרים עמודי גוו ורשדד רבצו, הן עדינו כבר משא המלך החכם, אשרי אדם מפתח תמיד ומקשה לכו יפול ברעה" כי אין טוב להתיאש מן הפורעניות, ורק היא שעמדה לאבותינו, אשר לא נפלו שדוד לפני בני עולה בימי הבינים, וכצפור נמלטה מפת יוקשים נחלצו מיון הרעה אשר נפלו בה פעם בפעם, הן האיש קרא פרקים אחדים מספר תולדותינו העתיקה לשנות הבינים, יחזה ויתבונן כי צדקתי בדברי אלה, וכי לא חזון יקר לראות שם קהל עדת ישראל ירו האחד ישא ליוצרו, למען יחוננו ויתן רחמים בלב מושלו האדיר, אשר מלפניו יצא משפטו לטוב לו, וידו השנית אוחת ברצי כסף אשר יתרצה כמו לפני מלכו ואדונו, והכסף בכחו הנפלא יסול מסלות בלב דוחציו, לרגשי החמלה והחנינה, אשר במעט נשכחו מלבם זה כמה, וגם אם לא נרבה חקור ודרוש בדברי ימינו, הלא קרוב אלינו הדבר מאוד, בספר אשר כל זע ישראל הגברים והנשים והטף, יקראוהו מדי שנה בשנה בשום שנה, וגם שמה נחזה צדקת משפטו, כי הדסה אשר עמדה לנו אז למושיעה אחרי דברי הצומות וזעקתם לאדון משגבם, אחרי כל אלה עוד שמה אל העבודה הגשמי פניו ותשם נפשה בכפה להתראות לפני בעלה המלך אשר לא כדת, ותתחנן לו להעביר רעת האבני מעל ראש ישורון אביו, ולא בטחה על הנם עת ראתה ותכן האסון הנורא הצועד בצעדי און לאהרי אחי.

אולם מה אנחנו רואים כיום בין מרבית אחינו בארצנו? היסח דעת מכל מפעל מעלה, אשר פעולתו הכבירה תראה לנו מרחוק, שפלות ידים וקפאון הרוח, הסרון הדעת את עצמו וקוצר ראות תעודת דור אחרון בימים יצרו, הן מי הגבר ולא יראה עני עמו בשנת עברת בני-בלי-שם, צפרדע האנטיסמיטית כבר המליטה

איתמר

(המשך מגיליון מחז"ה ט"ו)

ויהי אחרי הרברים האלה ואליקים מת זקן ושבע ימים אך לא שבע טוב כי כלו ביגון חיו ויתר שנותיו באנח, ויספדו לו כל שבטי יהודה ויקבר בקברות אבותיו, רבן גמליאל נשא עליו קנים והנה זיהלל צדקתו, נדיבותו, תורתו, ומעשיו הטובים, ויקרא לבני ולמספר ועיני כל העם נגרו כים דמעות, אך עד מהרה נהפך דב העם יושב ירושלים ואיש יהודה להתלונן על אליקים בשמעם אשר לא מחכמה שם את בן משק ביתו ענד הכנעני ליורש לו, כי האמינו כל יורעי שמו אשר יעזוב את חונו העצום לרברים טובים ומועילים או לבנו יעדנו טמשפט, אבל מי האמין כי עורב הכנעני ינחל את כל אשר לו, ועושר אליקים שמור לאיש נוכח ומרמה הזה? ויהי כה העם כמתאוננים וירע הדבר בעיני כל איש ישראל, רבים דברו עליו גלוי ועקשות סה, ואלה הצדיקהו לאמור כי מרוב יגינו על בנו עזבו רוח ביתו ולא כדעת שלימה עשה את המעשה הזה ההוא, כי לולא זאת לא הסביל עשות ככה, תלונת העם ומשפטו הגיע גם לאזני עורב עבד בית אליקים ויצחק בקרבו שחוק ורגז; אך לעיני רואים הלך קורר שחוח נעצב ונדכא על מות אדונו. —

שבעת ימים ישב מתאבל על הארץ מתחשש בתוך האפר ויספד זיקונן עליו כהמר בן ער אביו, גם התאבל שלשים ימי אבל מבלי שלוח יד בעבודה בבית ובשדה, ובאזני שומעים מסביב לא נתן דמי לרמעותיו על אברו עפרת ראשו אדון רב החסד והאמת; אך

והשריצה המונים המונים בכל מרחבי אירופא, ותמלא הארץ אותם, האויר ההזקי והארסי משונאי שם, כבר מצא לו מהלכים גם בחצרות רוזנים וסגנים, ואשר פעולתו נשקפה כעת ע"י חזיו הגירוש, אשר יעיב שמי הארצות הנאורות באירופא, באופן מוזר ומבהיל אשר יוכל להתחרות את אכזריות ימי הבינים, גירושי שפניא פאר-טונאר וכדומה, ואשר הכר מודים כי כעת עת צרה היא ליעקב, אשר לא עלה ער לב משכיר חוזה נכונה מעולם, כי בזמן הזה ימי ביכורי הציוויליזאציה, בסוף המאה תשע עשרה למספרם, יערו על דל שפתיים שמות ושערורות כאלה, עתה בעת אשר הזמן דורש מאתנו בחזקה, לעשות גם אנחנו לביתנו בית ישראל, לחזק בדקיו ולכונן אשיותיו על בסיס נכון וקים, למען יוכל עמוד ברוח המצוי הלזה, רוח איבה ושנאת ימי הבינים הסוער כעת בקרב העמים שננו כדבר הות, אשר אמרנו ער כה בצלם נהי בשלום ושלוה והשקט ובטח, עתה בעת אשר כל משכיל על דבר אמת יחזה כי רק אחדות דרושה לנו, אחדות שלמה שאנחנו רוצים בה, אשר בו יתאחדו ויתאגדו בקשר אמיץ חזק וקים, כל המון אחינו בארצות פזרנו, בכל הארצות אשר אחינו נחתים שמה, בלי הבדל ארץ מולדת, עתה אחרי אשר הנסיון הורנו לדעת, כי רק הרעיון יא"י הוא הכרי המהזיק אחדות ישראל במדה גדושה הדרושה לנו, ורק הוא בכחו לברוא לנו חדשות ונצורות בימים יצרו, עתה נביט ונשתומם, נחזה לדאבון לבנו, כי אין חזונו נפרץ בקרב מרבית אחינו בארצנו, אין כל רגש חי בקרבנו, לדעת מה יעשה ישראל בימים האלה, להלוך נגד החיים ולהלחם בעד קיומה הבטחון אשר רק בעזרתו קמנו ונתעודד עד כה, נהפך לנו למפגע, וינסך עדינו רוח תרדמה, תנומה כבירה בלתי ערבה לבעל נפש, עד אשר כל רגשי דעת עצמנו במשפט האדם באשר הוא אדם, קפאו ככפור או הדכו ואינם, נאלו אין לנו חלק בעולם העשי, ולא נחלה בעבודה גשמית. —

מודעת זאת, כי בשלשה אלה יתאחדו בני החברה המדינית בקשר אמיץ לא יתפרד לנצה—א— מרבית משפחה שאר בשר ב—רעיון רוחני הדת, אשר תאחד ותקשר מעדנות כל באי בריתה, אשר בשמה ידגורו, כי מטרה אחת להם—ג—רעיון גשמי אהבת ארץ מולדת, אשר תפעם בלב העם אשר מקרבה יצאו, והיא הרתוק החזק אשר לא ינתק, המרתקת לבות צאצאי חד אל אחד, לבן למותר לנו לבקש חשבונות, התועלת הכבירה אשר הצא לנו מהרעיון הישוב, אשר בשדשה אלה יתאגדו כל פנות אחינו בארצות פזרנו, וחוט המשולש זה לא במהרה ינתק, וארצנו ערש ילדותנו תהי המטרה היחידה, תל שכל פיות פונים אליה, וגם הדת אשר ירדה פלאים עשר מעלות אחרונות, נכון לבנו כי תעלה

לא לעולם יסתתר השקר תחת אדמת התום, ימים יעברו והאמת יסיר את הצעף מעל פניו וינכה נבולותיו ותרמיתו לעיני כל; גם עורב לא ידע לשאת המכה על פניו ימים רבים, ימי הכני והאבל עברו חלפו ורבו רחב ועלז על מרמה אשר הצליחה בידה, ויהי שש ישמח ער רוב עשרו אשר לא עמל בו, וילבש חור והדר כמדר וכגרי כבוד כאחד עשרי העם וילך קוסמות ויבוא בשערי נדיבי יהודה ובכל מקום אשר מצאה חיל ידו להתמר בעשרו ולהתהדר לפני נדיבים לא מע מפשט, אף גם פור נתן לכל קמים על נדיבות אם אך ירע כי ינחל כבוד ושמו יגדל ביהודה ויתן צדקה ביד נדיבה; אוים לעשות צדקה בסתר והצנע לכת בנדיבות ידו כאשר צוה לו אדונו לא עלה על לבו, ובעינים מזרות כעם והימה הביט על דך נבלם כדפקו על דלתותיו לבקש עזרתו.

ואיתמר הודר באניות כשרים, ומיום גלה איתמר הגלת שרומים לא מנעה תרצה רעיו את קולה מבני ועיניה מן דמעה, לשוא דבר אביה על לבה ונקש לגיד לה ולנחמה לאמור: בתי חמדת נפשי לא אוכל לראות בענותך את נוך ובכחש בשרך מרואי, שכתתי נא את איתמר האובד אשר לא בספר החיים אכתבהו, אף כי לא ישיב על אדמת יהודה כל ימי עולם, זכר נא מי שמע לאסיר הרומים נפתח בית כלא ולעברי אניחם כי שרחו לחששי? עבודת אסירי האניות תמותם בלא עתם ותקרב קצם חיש מהר, שית לבך כי כנף על איתמר אבל כלה, ועזבי אבל ואנחה ושהה לבך אל שמחת דתים, הלא רכה ועונות אצ צעירה בשנים עור תצאי כמחול משחקים ורוכיה לו ה' איש כאיתמר, ואם לא כעושר רב ברכני ה' לעומת כן בת החירה אצ, ושכננו רם ונשא גדול ביהודה שמו,

אהבת אדם בתלמוד

בשם זה יצא עתה לאור מחברת הדר' קאהן בעיר מארבורג.
תוכן המחברת הוא חות דעתו אשר הגיד לפני שרי המשפט אשר קרה זה כבר בעיר הזאת נגד מחרף התלמוד ובוזוהי המורה פעננער, מענה על שתי השאלות אשר נשאל מאת שרי המשפט הגבוה :
(א) אם תורת התלמוד המשפטים והמדות שבו המה כחויב על כל ישראל לשמדם עד שהבונה את התלמוד כאלו בזה את דת הישראלית ויסודה. (ב) האמת הוא כי בתלמוד נמצא כתוב כי יחש תורת משה אך בין יהודי לאחיו ואין לה עיקר ושורש אל הגוים ומותר לנגוב מהם ולעשוק ודרמות אותם. — המחבר הזה אשר בחרה בו הממשלה להיות דבריו נשמעים בתור, נבון דבר, הורה כי זה ימים רבים לא ירשהו מצבתו הנכחית להתעסק בתלמוד התלמוד, גם לא יוכל להתפאר כי הוא משלומי אמוני ישראל, בכל זאת גירסא דינקותא, אשר למד גמרא עשר שנים בידותיו, עודנה חקוקה על לוח לבו ויודע את רוח התלמוד, ע"כ כבר כת ידו לענות על השאלה הראשונה, "הן" ועל השאלה השנית, "לא", אך עוד הוסיף לצרף ולדבן תשובותיו ברוח הדעת והידועה הרחבה הטובה עליו, להורות מצד השכל כי דברי התלמוד גורם ונשגב הוא לא ליהודים המאמינים לבד כי גם על כל אשר בשם יבונה :

גם בין עם ישראל נמצאים מאמינים אדוקים, ונאורים החוקים מאמונת ישראל, אכן ראלה האחרונים לא יחשב התלמוד בספר תורה ומצוה, אבל כמו כן, "תורת משה" עם כל קדושתה הרוממה בפי כל לא לנר דרגלם ואור נתיבתם, לא יעשו את המעשה אשר תצוה תורת משה עליהם ואיסוריה לא ישמרו, ובכל זאת לא יפיו ברית עמם ולא יצא מחוץ לאמונת ישראל מפני שידועים ומודים כי דרכי תורתנו נועם ונתיבותיה שלום, טהרת המדות שבישראל עושים על גבי כל תורת עם ולשמן ; והתהרה והיקר הזה קשורים ודבוקים בתורת התלמוד כי התלמוד הוא כמצרף הכסף וכור הזהב להבין ולהשכיל תורת משה, והנני בשם הצדק והמשפט אשר נחכדתי להכנה, להגיד אך נכון ואמונה כי כל איש יהודי אשר כבוד אמונתו יקר בעיניו יכבד ויעריך גם את התלמוד אשר אם יעז אחד לחלל את קדושת התלמוד ולכחש בתורתו המדוחית והמומרת ירגיש היהודי בנפשו ערבון דתו ואמונתו.

בחלק השאלה השנית חשף את זרוע עוזו להגיד יקר המשנה והתלמוד, התקשרותם זה בזה, והתקשרות שניהם אל תורת משה ומשם פנה אל ההלכה וההגדה הנמצאים בתלמוד, ויהלך את

לאט לאט במעלות אשר ירדה, באמצעות הרעיון הנשגב הלזה, כי הארץ והדת סבוכים ואגודים המה, יחדיו יהיו תמים כתאמי צבי, ומטרה אחת לשניהם, כנודע לכל באי שער ספרותנו, וכפדים לתושי, כי ברעיון זה נתן ידים לנוס, לכל איש מצוק מר נפש מפליטי אחינו, אשר לא תוכל ארץ מגוריהם שאת אותם, למען ימצא מנוח לכף רגלו, ולא יהי מהצועקים ואין נענים, לכן אחי בני עמי ! אל נא תעמדו מנגד לתת מהלכים לרעיון הנשגב הלזה, אשר כבר מצא קן לו בכך מרחבי ר"פ, כחסידיים כמתנגדים בשמו ידגולו, נתן לו משפט האחוזה גם בתוכנו, בי לנו הוא ולא לצרינו, ורב טוב צפון בו לבית ישראל כימים יבואו, ולמה נהי' אנחנו האחרונים, מהביא האורח הנכבד הלזה בצל קורתנו, אנחנו אשר זכרון אה"ק לא ימוש מפנינו, ובכוסף גמרין ובחרדת קודש נעל שמה על דר שפתנו, אנחנו בתשוקה כבירה גדיב דמעות לרות אדמתה הצחיחה והמלחה, הרא נוטר עלינו להתעורר מתרדמתנו, כי עת לעשות הוא

האמנם, הוצאת הרעיון הלו לפעולת אדם, לא תכבד עלינו כעת, כי קרוב אלינו הדבר מאוד בפניו ובדבבנו לעשותו, הן עוד בשנה העברה מצאנו ראיו חכל נביאים, גאוני וגדולי ר"פ מתנבאים בסגנון אחד, לתת יתרון לאתרוג אה"ק על אתרוגי פארגא וקארפא, אף אם האחרונים מהודרים המה ביותר, כי חבת הקודש מכשרתו להיות הדר לכל חסידיו, ודבר זה לא רק הוא כאשר יתראה בהשקפה הראשונה, כי עומד כעת ברומו של עולם הישוב, להחיות בהם עם רב, העובדים בשקידה עצומה עד הרי ישראל, ולהרחיב חוג פעולת הישוב באופן נפלא, אשר רק זאת מטרת מגמתנו, ומצוים ועומדים אני מפי הו"ל להרבות הישוב גם בזה"ז בכל אשר לא ידנו, לכן אליכם רבני ישראל בארצנו נקרא ! אחם אשר דבריכם נשמעים בעיני ההמון, ואחרי פקודיכם לא ימו ימין ושמאל, עליכם המצוה להורות את בני ישראל את המעשה אשר יעשו, לתת יתר שאת ויתר עז לאתרוג אה"ק, ארץ אשר ד' אלקיני דורש אותה תמיד, ולשמה ולזכרה תאות נפשנו, ארץ אשר אבני קדשו, ועפרה כעפרות זהב נחשבה בעינינו, על אתרוגי היונים הגריכים שונאנו בנפש, אז ידעו ויבינו הכל, כי לא כן כאשר יציאנו דבה שונאנו מנדרנו המשכילים החפשים, אשר לא נבראה הרבנות, רק לשום חוג מבטה עד ד' אמות של ההלכה בלבד, כי הרבנות עמדה ותעמוד ברומו של עולם היהדות, וכל רעיון מכון ונחוץ בקהלות יעקב על פי יצא ועל פי יבוא, וברכת עשוקים ורצוצים בלא משפט עליכם יבא, ושדום על ישראל. — ראדלוב בירח סיון תרחם לפ"ק חמשמר

שמעתי כי אמרו אני ימקו בעבודתם בראשון לשנת עבודתם, לכן נחכה נא עד תום השנה ודבר מה נשמע על אודות איתמר. אלעזר אבי תרצה שב אל חדר תורתו לקוח את ספר תהלים למצוא בו תנחומים, ויקר מקרהו כי עכה לי מזמור כ"ז, ובאמרו : כי אבי ואמי עזבוני וה' יאספני בו' קוה לה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה' אז אמר אל תרצה בתו : "קוי בתי אל צור מעונו והנחילי לו ואם תקיחך רחוקה מבינת אנוש, הלא אין לה' מעצור, ה' אלקי ישראל ישלח מלאכיו לפני איתמר והכה את שוכיו בסגורים עד ימלט מפח יוקשים ויאר פניו אתנו.

תמו ימי אבל אליקים, ועורב האכזר הוא השליט הוא המשביר בחיר אדוניו, והי האדון ומושל בכל אשר לו ; מה המר עיניו מעתה ויתהלך בגדולות ונפלאות ממנו. — ויהי היום ויבוא לבית אלעזר אבי תרצה כלת איתמר שמה וטוב לב לאמור : אנא אדון נכבד אלעזר ! תנה נא שאלתי ונשיבה לחדש את ברית ביהך עם בית אליקים, אוהביו אהב ומכבדיו אכבד גם אני. ימים אחרים שרם הלכו בדרך כל ארץ חזקני ואמצני ואמר אלי : "ראה ! אתה תהיה יורש ביתי למען תשמור לעשות צדקה וחסד כל הימים כמוני ולא ימה זכרון שמי מעל פני האדמה" ואתה אדוני הלא ידעת אם לא שמעת צדקת פורוני בישראל לא נופלת מנדבת ידי אדוני התמים, ומי יתן ואוכל לרשת את יתר מחמדי ביתו אחריי, לבוא בברית מצות ה' בישראל בן חורין ; ועתה הלא בתך תרצה היתה יעודה לבן אדוני הנה נא חפצי לשית אותה לנכרת ביתי כי תהי' לי לאשה". ויקצוף אלעזר מאד וחמתו יקדה בו כי הכלימו עורב לבקש את בתו המיוחסת להיות אשת בן כנעני ואיך יערב עבד את

המבלי אין גבר רבת אלעזר בן זבולון לבית עזריה מבלעדי איתמר כי תהרסי גון ותמנגייהו ביגון קודרנית ?

"אל נא אבי היקר — ענתה תרצה — "תאיץ נחמני כל עוד נשמת חיים באפי לא אוכל לשכוח את אלעזר התמים הנכבד בבחירי ישראל".

"בתי בתי ! תתחשבי לכבות את שארית נחלת שבטי ולהשמיר פריי מלמשה, ואנכי לא אוכה לראות יוצאי חלצי אשר יצאו ממעך ולחנק על ברכי זרע קודש דה' ! ? אמך מתה ואנכי הן זקנתי כי אמרתי אוליד עוד בנים וכנות מאשה אחרת, שנים רבות היתה אמך עקרה, אחי ורעי פתוני וידברו על לבי דקת עליה אשה לצרור אבל מאשר יקרה בעיני מאנתי להביא ציתה אל ביתי, וברבות השנים שמע ה' תחינתנו ותהר אמך ותלד אותך לזקונים ותהי צת ששון רוחנו וחיי נפשנו. בעת דרש הקצין אליקים זכרו לחיי עד להיות עוד מקודש לבנו איתמר הייתי מאושר וצולח בעיני כי את הרא יודעת מה מאד נקשרה נפשי בנפשו עורדנו נער, ואם ה' רב העלילה צוה ותהי אחרת ורוחו כה פקר כי איתמר יכך שבי למה נתאונן על רצון ההשנחה העליונה ? יהי שם מבורך.

"אוי לי אני — הוסיפה תרצה בקול מכים — אל מרי שיחי וכובד יבוני נלוה עוד רעיון אחר אשר יעכירני עד מאד כי לבי בסתר יכני וינבא די "עוד איתמר חי, ובחיים ושרום ישיב לביתו ונחלתו, אוי לי איך אחיה אם אנכי אחי אז לאיש אחר, וזאת לי לעדה כי חכמים חנידו אשר המת נשכח מהרה מלב וחי חי הוא יזכר לנצח ושמו כל ישכה מלב אוהביו, ואחרי כי זכרו לא יסוף עוד מלבי אות הוא כי עורדנו חי, אכן על דברת בני אדם

להשתחוות לפסל נסך חוש, עליה לא דברו חכמי הש"ס, כי הרא גם בימי חכמי התלמוד ראו לפנייהם ממשלות כאלה יוצרי פסל ומשתחוים ראלילים כמו הפרסיות המצויים היונים והרומיים, וחכמי התורה לא הרחיקו את הממשלות כאלה רחעבן, ואם יהודים רבים עסקו בחכמת יון איך נוכל לשפוטם בכלל עובדי אלילים לדבר עליהם עתה בחרפה וקדסה? ועליהם אמרו חז"ל מיפיותו של יפת באחלי שם; ועם כל בזיון עובדי האלילים נמצאו מקומות רבות ומאמרים מפורזים אשר יתנו יקר למשפטי אלה כמו ליהודי יען כי מעשה אבותיהם בידיהם, ולא מדבם ברו את העבודה הגכריה; ונוסף לזה כי גם במקום שדברו סרה על עובדי אלילים שם יתנו חז"ל לשמצה גם את היהודי החוטא ופושע: המסיג גדול רעהו, הרועה בשדה חברו שלא ברשות, המשחק בסוכיא הלוקח נשך והמוסרים שמורידין ולא מעלין אותם. ומי הוא העכו"ם הנבזה בעיני חז"ל, אותם האומות העוברים על ז' מצותיהם הרוצחים נפש וכו'.

אך היועיקו כל דברי אלה וכל חכמות ישראל בעת ששונאי מן העכו"ם כונן חציו נגד אמונת הנוצרים, כל המופתים והאותות אשר הבאתי לא יצחו להסיר את התבטול מעיניהם, רק אם יקראו את דברי רייכלין אשר כתב נגד הצורר ישראל פפערקארן אז יראו יביטו כי בן האמת כאשר דברתי; ביחוד אזכיר את מאמר חז"ל (חולין יג) מינין שבח"ל אינם בכלל עכו"ם רק מעשה אבותיהם בידיהם ואף שבאו לארץ ישראל לא נחשבו לעכו"ם, והרמב"ם ז"ל כתב עליהם שאמונתם אמונת השולחן ולא נקראו עכו"ם לחקותיהם, והתוס' (בע"ז ב' ומס' בכורות ב) כתבו בפ"י שהעמים בזה"ל אף שמזכירים שם אחרים על פיהם לבס לשמים (ונכפרים מדויקים נאמר בפ"י דקאי על הנוצרים בזה"ל) ולכן אסרו אפי' גניבת דעתם, וגדול עונש גניבת דעת מגניבת ממון (חולין צ"ד) וכו'.

III בנות הקיסר פריעדרין

ביום 15 הוא יום ו' העבר בשעה 11 הביא קו הברק את השמיעה המעצבת כל רוח כי הקיסר פריעדרין השלישי מת. בשורה איזמה נוראה היא, אבל אוהב את הבריות מן הארץ אשר באדם איננו! הן נודע למדי תכונת רוחו הטוב כי כל ישעו וחפצו היו אך רחת זכות ומשפט שוה לטובה לכל בן אדם, ובכל דרכיו שם המטרה האחת דנגד עיניו לעקר משורש את צמח שונאי בני ישראל בני שם ולתת חקי חופש וחיי דרור לכל האמונות בכי הבדל ויתרון. עד שלשת ימים האחרונים רחפה עוד התקוה בפאתי מפת החלודה כי הרפואה לא גפלת ולא רחומה ממנו; אך ביום 14 יום אחד לפני מיתתו ראו ויכהו הרופאים הקרובים אליו כי לשוא כל תוחלתם, כי פתאים התגברה מכת הסרטן האוכלת

מוסרי התלמוד משליו ומליצותיו הנערמים כמעטה השיחה הקלה כי נעלים ונשגבים כמה מכל ספרי המדות והמוסרים אשר לכל עם ועם, ויאמר כי המלה גוי ונכרי האמור בתלמוד כונתו על "בני נח" אשר קבלו עליהם שש מצות ל"ת ומצוה אחת והם: משפטים, קללת ה', עבודת אלילים, שפיכת דמים, גזלה, עריות, ואבר מן החי, עפי"ז נצטוו ישראל לחתגר מרחמה רק עם עובדי האלילים והיונים. הקדמונים בכלל אשר חרפו אלקים חיים יותר מזה לא נצטוונו, איננו מכריחים לשום אדם להאמין באחדות המציאות גם עבר כנעני הנמכר לישראל אין חובה לבעריו להכריחו לאמונה זאת, איש זר כי יבוא בברית ישראל לא נכופ את בניו להתגייר עמו עד שיגדלו ונשארים בני נח. (כתובות י"א) בן נח לא במאמינים חלקו, ה' צוה על ידי משה עבדו לאהוב את בן הנכר אשר חובה עלינו לרדוש טובתם מלבד חריקת הארץ שנבדלו ממנה. חקה אחת ומשפט אחד לגר ולאזרח הארץ, ואדור מטה משפט גר יהום ואלמנה בן ערי המקלט קלטו גם את הנכרי אשר לא מאחינו ב"י, נשך ומרבית לא הותר לקחת מהם רק כדי חיינו החקים האלה כוללים את בני נח, בן לא נאות לבני דתנו להתחבר אך דרכי העמים האלה אבל ענינו להכיר אותם בתור בני אדם נבראים בצלם. והמה הנחשבים בפ"י חז"ל לחסדי אלה"ע (תוספתא דסנהדרין יג) והם בני עוה"ב והוא נבדל מיתר העמים מאמיני האחדות כי כל גברה וטרפה נתתן לו ובכ"ז יוקירוהו בשם חסיד, וזאת שיטת התלמוד. בדברים האלה קייתי כי הוכחתי למדי את תוכן רוח התלמוד כי טוב אשר דרכו נגד העמים. ואין כל ספק לכל טהור רעיונים כי חנינה לתורת התלמוד להתיר ארחות פריץ ליהודי נגד הא"י, ורא לבד נגד העמים שבימינו כי גם נגד בן נח שיצא מכלל יתר העמים לשמצה. כי אם ככן נח אמרו (במס' ב"מ ק"א) כי כובש שכר שכיר אסור בו אף כי אסור לעשוך שכר בן עם אחד מאמיני בה', כי הם העמים האלה — ישמרו גם את שבע המצות המסורות להם וגם עבודתם איננה עבודת פסילים אלמים כאשר עברו העמים עין ואבן ויאמרו: אלי אלה הנוצרים המה כחלק הנפרד מכלל ישראל, לא בן המינין אשר הצרו את ישראל מאד ויכניעו אותם מבית ומחוץ, על אלה שפכו חמתם כי אהבת אדם רחקה מלבם, ומינין כאלה הלא נמצאים גם היום בקרב הנוצרים הרבה מאד. ואם בשכנר הימים היה כתוב על כיוצא בהם דברי עמל ונאצות כבר הסירו המבקרים (צענוזרים) את כל המכשולים וישמידו את כל זכר הרפת אמונה הנוצרית, כי בשום אופן לא נוכל לחשוב כי הנוצרים נחשבו בכלל המינין כי הלא נאמרה עליה, דינא דמרכותא דינא.

אך כושג "עכו"ם" הנמצא לרבבות בתלמוד דהרפה ולדראון הוא השונא משפט ומעות הישרה, ורק העובד לבדו יהידי הוא הנזיז והמשוקק, לא אם ממשלה שלימה האוחזת מעשה אבותיה

"אם ככה איפה אחכה גם אנכי ליום תרא תרצה ותוכח כי תוחלת שוא תוחלתה, אולי יבוא יום איתמר ונספה תחת ידי מושלים עריצים העובדים בו עבודה פרך", ואדעור שאלה "למה זה תשחית אמונת לבבך ואהבתך לבן אדוניך כי תדרוש רעתו ותחכה ליום מותו?"

"שלמה לא יבחר מות מחיי עוני לעבוד עבודת תופשי משוג האניות? אבל אל נא נדבר מזה. הגידה לי במלים קצרים אם טוב וכשר אנכי בעיניך להיות חתנד?"

"אל נא חפצך כי להבטיח כך את בתי ולהניד לך מחשבותי עליך כי מת יסכנו לך דברי, ומה תועילך הבטחתי כל עוד עיני בתי ולבה נתונים אל איתמר, ולא חתן את דודיה לכל איש זולתו?"

בעינים מזוי קצף הביט עורב על אלעזר, וחמתו בערה בו איך איש ר' אלעזר עני ודל ימאס בנביר כמוהו, ויאמר בלבו יקרב יום נקמה ואנמוד דאלעזר כפעדו נגדי, ובשפתיו אמר: בידך ענותי אלעזר! כאשר תחפון תעשה לי, עוד אשקיפה ואקוה ממכוני ובעוד ימים טוב אשיב אליך ודבר מה תשיבני, ויפן וילך מאתו בחרי אף. (המשך יבא)

לבו לדרוש יעודת אדוני והוא חרפה בישראל, ואף כי בזכרו נקרת בור משפחתו עזריה ר' חנני' מישאל ודניאל מגוע מלכות בית אפרים, ואיך תנתן בתו בחיק עבד בן עברי עולם; דמם בלבו להקהות את שני העורב לשלם לו חרפה אל חיקו, חשב להוציאהו מביתו סחוב והשך כאחד הנבלים; אבל מי הקשה אל עבד כנעני אשר בין כיכה היה אדיר ועשיר ביהודה וישלם? הן "עברתם שמורה לנצח" כתוב בס, ואף כי החליק בעיני העם לחשבהו בין נדיבי עם הקודש ונכבד על פני כל העם כהעם לחשבהו בין נדיבי עם הקודש ונכבד על פני כל העם ואיך יוכל לתתו הפעם לבזה נפש ולאיש מתועב! עד כן כבש את כעסו בחזקת היר, ויענהו: "שמע נא עורב אהובי אורך בכל פה על הכבוד אשר הראת לי לבחור בבתי לאשת נעורים להיות גכירה בעמה, אף לך המשפט לדרוש כזאת ממני כאשר היית באמנה את אדוניך, אולם לב חרצה לא יאמר נואש כי עוד יבוא דודה לה ותחכה יום יום על שוב חתנה זה האוהב לה מכל חייה, ורא האבה ולא תשמע לגבר בארץ".

"הנשמע עוד בכל הארץ כי שבתי חרב הרומיים שב לראות אור החופש?"

"מה אעשה — ענה אלעזר — אכן רוח אולת בכל אדם לקוות להוחיל לחכות על דבר המשעשע את נפשו וכתקוה כוונה יבליג יוננו".

מפניהם לתת דין וחשבון על פער פערתי בימי ממשלתי לתפארת הצבא ולכבוד נזר מלכותם. וכן נשבעו בני החיל יחד ביום 16 הזה על מחנותם ודגלם. — כזאת שלח אמרתו גם לחיר הים.

דברי הימים

מות הקיסר פריעדריך הרך מפניו את כל ענינים המדיניים דעמקי הנשימה, וכל מכ"ע מלאים מחשבונות רבים לקראת העת העתידה, ובזאת ירבו שיחה כל היום כאשר אמרנו מרבית יושבי אנגלי שפה אחת להם כי לא שלום צרור בכנפי העתיד אם לא יתאזר השר ביסמארק לעצור בעד החרב נכח ברזל אשר בו וברוסיע עונים ואומרים בדאגת נפש כי אך ביסמארק יעמוד עתה לזעזע לפניהם כי תחבולות המלחמה אשר הפיר הקיסר פריעדריך ישוב הוא לחדש שנית ולבצע בעזרת הקיסר החדש כל מזמות רבו. בכריון עינים יחכו הרוססים עתה לדעת אנה פני הקיסר ווילהעלם מועדות ביחש ממשלתו אל עסטרייך, אם יחזיק גם הוא כאביו במעוז הברית שבינה לבינו או ירפנה. אכן אם אמת בפי הרעפישע הבאה מבערלין ביום 17 הזה כי עתיד השר פוטסקאמר הנדחה בידי הקיסר פריעדריך לשוב אל משרה מכובדת בתור יועץ על ענינים הפנימיים נוכל לשפוט כי לא ירחק הקיסר ווילהעלם אשר רחק אביו הקיסר. אל השמועה הזאת נקשרת עוד שמועה הבאה מחצר האפיפיור במכ"ע שלו כי אם נהג הקיסר פריעדריך במדת דרך ארץ נכח הכנסיה הנוצרית מצד רוח הסבלנות שהיה בו תקוה היא כי הקיסר ווילהעלם יוקרה ויכבדה יותר מצד האמונה הנוגעת בלבבו ומהכרתו דבר אמת וצדק וביותר מיראת הכבוד להאפיפיור והוא יהיה מבטח השלום ואושר הכנסיה. — מכ"ע הממשלה ברומי ובראשם הריפארמא מחזיקים כי עם מות הקיסר פריעדריך ירד גם השלום לבור תחתיה, ומיראים מאד כי הפאליטיק האשכנזי ילבוש צורה חדשה ורנגליו יצא רשף באיראפא והיה למאכדת אש, ואוהבי השלום יעשו אבד וישימו אפר על ראשם, ואם בעין בוחנת נקרא את הרעפישע הפעטער-בורגית חתיבה במכ"ע "נארד" אוהב הרוססי אז גם אז נוכל להבין מראש כי דעת רוססיה תמונה על אשכנז כן תקרע את אזור היקר המחברה אל עסטרייך: הלא כה דברי הסופר הזה: "מה מאד נשתנה הפאליטיק העסטרייכי, הקיסר פראנץ יאזעף ושוריו ה' סמאלקא וה' טיסא כמלאכי שלום דברו בפתיחות הדע-לענאציאן בפעסט, כמו נהפך רוח עסטרייך אונגארן פתאום מן הסצה אל הקצה אשר עד הימים האחרונים האלה זיקי אש ושנאה התמלטו מפייהם, סבת הדבר אין כל ספק לדעתנו הרוססים רק כי מורא עלה בלב יושבי עסטרייך והממשלה כי המשנה עתים ומחרף את הזמנים יחדש פני הפאליטיק האיראפי בפנים חדשות, ידעו כי קרוב קץ הקיסר פריעדריך ויבוא יום אשר אשכנז תעזוב עסטרייך לנפשה. אולם אם ירא קיסר עסטרייך מפני מצב הפאליטיק התלוי במבוכה גדולה והעדר במהון השלום בארץ יהי רבו בטוח כי מצד ממשלת רוססיה לא תווד כל חדשה היא אך לשלוח עיניה צופיות, אך אם תקום צרה או תדע עסטרייך נאמנה כי אך הכנותיה העצומות הן הנה הסבו להם שערים, כי איך תהן רוססיה אמן כי לנכח השלום דרכי עסטרייך". יודעים כל עם ולשון כי דברי תהפוכות המה.

הדעות

(סאדאגורא) ח' תמוז, הנה זה כחצי שנה מאז פרשה השמיעה כנפיה כנפי זוג"ה נחפה בכ"ב במכ"ע העמים, ומהם העתיקו גם מכ"ע העכריים השמחים למציא זבוב בבית מטבחיים של צדיקי הדור, לאמור: כי נשתלחה תשורה מסאדאגורא לכבד את חג יובל האפיפיור ברומי, כבר יצאה מחאה מתת"י ע"י כי בשקר יסודה ואין קורטב שכ אמת בקרבה לא מנה ולא מקצה, ובכ"ז מחדש התעוררה השמיעה הזאת מעפרה במכתבי העתים השונים לאמת הדבר, ולחת אמונה כוזבה בדב ההמון. לילא יש יכולת ומציאות להתחקות על שרש פורה רש ולענה הזה לדעת מי הוליד את השקר הצניב, למען נוכל

בחנו ותנקוב ותחרור בתוך קנה הריאה פנימה ותשלח בו כל הציה האנושים: דלקת הריאה, עם קדחת נוראה ועצור הנשימה ואפסית הכחות בפעם אחת, אז ראו הרופאים וכל משפחת המלוכה כי להכל כחם כלו וחכמתם התכלעה. וימת הקיסר פריעדריך בשנת שבע וחמשים שנה לימי חייו ותשעה עשר יום מלך על כסא אביו. ואם מעט ורעים היו ימי ממלכתו וכמרוצת הבזק חלפו לעינינו, אבל זכרו לא יסוף מעל ספר זכרונות ותולדות העמים, דנצח דא ישכחו יושבי תבל דברי האמת והשלום אשר ערך אל השר ביסמארק בשבתו על כסא מלכותו כי הציב וירה אכן פנת ממשלתו על אהבת אדם וחפש האנושי; גם רוססיה וצרפת העוינות לממשלת אשכנז שדחו מפניהם קנאה ונקם וישמחו לראות את זרע השלום והבטחה אשר זרע הקיסר פריעדריך על פני כל הארץ. עדיו יאמרו המושלים כי לא היה דורו ראוי לכך שתתפשט ממשלת הזכויות וחפש הדעות והאמונות בכל העמים, כי בדי ספק לו האריך ימים על ממלכתו כי עתה היה מופת לכל דוני ארץ, אך לזכר עולם ישאר חרות שמו הטוב אשר פי כל חכמי העת יכנוהו בשם פריעדריך דער פרייניגער. אך כמלוא נימא היה בין מלכות הקיסר פריעדריך למלכות בנו הקיסר ווילהעלם II, ואך נסגרו עיני הקיסר ונפשו יצאה, והנה העבירו קול בעיר הבירה כי מלך בנו הקיסר ווילהעלם. מכ"ע האשכנזים יביעו תקותם כי גם הוא יצעד בארץ זו הך אביו הישר, בקחתו על נפשו עול אשר גם הכביר והחזק מפניו יעמוד ויבהל, כי אמנם אך החזק והגבור יוכל להעריך כחו נכה פעלו והחדש מה יוכל להתחרות לעשות בכתו נפלאות? "אכן תקותנו—נה יאמר הקרייציט"— כי לא יפול רוחו בקרבו ולא יכה, כי ידע להשתמש בשרביטה של הקסרית ולקנות לו את חשם "קיסר" כאשר יאתה אליו, ועוד ידע לרכוש לו את נפשות כל העם העומד הכן להרחם אתו בעד שלום העם המדינה והממשלה, בעד אושר האמונה והכרת אשר לאורם ידגור דאום אמיץ ונשגב אשר לא יאבה לעזוב מקומו בתבל בעד כל הון ולברי הכנע תחת שבט עולה וחמם. — מכ"ע האנגלים והטיימס בראשם משמיעים קולם כי שרם איירופא סבל אבירה גדולה ויקרה, וקיומו איננו תקיף כאשר היה בצל ממשלת הקיסר פריעדריך. אלה מגדילים הפחד ואלה יקטינוהו וכלם פה אחד יתנחמו כי עור השר ביסמארק חי ושיטתו המדינית האוהבת לאמץ את דגל השלום תעצור בעד כל הרוחות הרעות המתרגשות בעולם הפאליטיק. ראשית מעשה הקיסר החדש היתה חתימתו הראשונה על מכתב פקירתו לפתוח את ספר הצוואה אשר נשאר אחרי מות אביו ונתן הספר ליד השר נסיך שטארכברג עם מיניסטרי בית הממלכה, ואחרי הפתח הצוואה ואחרי הקראה נכנס השר ביסמארק ללשכת יועצי הממשלה להודיע כי מלך הקיסר ווילהעלם חתם אביו, אז שלח הקיסר ווילהעלם דברי אהבה ותחנונים במכתב ערוך אל כל מפלגות אנשי הצבא לאמור: אך התנערו בני צבאותינו מעפר אבכם על מות אבי אבי הקיסר ווילהעלם I האהוב ויקר מאד הנה יקראו אל אבל חרש אל הלכת אדוני אבי הקיסר פריעדריך III — יום צרה וחשכה היום הזה בו הציגתני ההשגחה העליונה בראש חיל צבאיתנו וברב נשבר ונפצע אשמיכם היום את דברי הראשונות; אולם תקותי החזקה אשר תעמידני על מקומי שמני עדיון, היא מעוזי ומנוסי בעוזו לב ואומץ רוח אשר נטעו אבותי הראשונים בנפש הצבא האשכנזי, וידעתי כי אומץ רוחכם זה הי' תמיד למקדש וציר נגף לכל מריע וצורר לאשכנז, ירושה היא לחיל ממשלתנו לאהוב ולהוקיר את שרי הצבא מאב לבנים ומדור לדור, כן שומו גא מור עיניכם את תמונת אבי אבי המנצח האדיר גבור מלחמה מאין כמוהו, תמונת אבי המנוח היקר אשר בעודנו דך וצעיר ויורש עצר עשה לו שם בחיל הצבא, וזכרו את אבותי מלכי אשכנז אשר לפני היו אשר שמם יאיר נצח בקורות העולם כי בעבותות אהבה נקשרו אל חיל דגלם, כן הננו אנחנו, אני ובני צבאותי, לנוף ובשר אחד, איש בעד דעהו נולדנו מרחם, וכה נתקשר במעדנות אם יגזור ה' לשלום או לרוח סועה וסער; עתה תשבעו לי שבועת אומן אהבה ואמונה לב לממשלת מלכותי ואנכי אבטחה כי עיני אבותי תשקיפה עלי ממרים לבד אבוש

ולכנותו במשך דברי ההספדים קבצו ראשי עם נדבות בעד בת המנות שהגיעה לפרקה ויאספו חמש מאות ז"כ, וראשי העדה התחייבו א"ע להגדיל עוד חסדם לתת לה מותר עוד חמש מאות כסף. ישנם ה' פעלים וחסדם אשר עשו עם המתים ועם החיים.

(אסון נורא) שמיעה נוראה מאבדן 1300 נפשות נשמעה מתוגרמה בארץ מעסאפעטאמיען ירד לפני ימים אחרים גשם שוטף ואבני ברד גדולים מאד אשר הכה את כל אלה הנפשות אנשים וגושים אשר היו בדרך מדי דתם לבקר את קבר מחמד בעיר מעקא. הברד הזה ירד על ראשם מדי עברם על נהר פרת אל חוף השני באני שיט ויפגשם השטף החזק באם הנהר ויצלל כלם יחד כעופרת, וגם חנשארים אשר עמדו על שפת הנהר נחרנו מידי הברד; נציב עיר בגדת שלח עד מהרה מאה חמורים להביא את ההורגים לקברות דבל יעפשו את האויר.

תשובה כללית :

הר"ב הר"א שריינר אב"ד מיסליטין. — הר"י מאלקום טארניפאל. — הר"י קלינסכערב ואלדווס. — הר"ס דאמיניטין ויפליטסקא. — הר"ב פלדערמאן כריגטל. — הר"ז בלנק לוביטין. — הר"ב ווייניגער ופראפינאליע זעלן. — הר"מ כ"ץ ראדוויטין. — הר"ב יערטע טטשעלנע. — אשכנזי פס הורוין רידק. — הר"ר לבי בוימוואלד נייטשטיין. — הר"י וואללערשטיין דאזרימיל. — הר"י סארי קרוווס. — הר"פ גוטוירט מאשליסק. — הר"א סו"ב מאזנער. — וויידענפערל פס יאמינפערל סקאלא. — הר"ב ברינער טעשין. — הר"א גאלדפונגער זאכנא. — פ"י סוכנא הר"ר משה רייכלער דאזביטע. — מהר"ל סאלדערפער, מהר"ב רהפפורט, מהר"ל לאזנער, מהר"י פריינד, מהר"ס זלאך. פ"י סוכנא ר' משה רייז גריידינג. — מהר"א טשיזעס, ומהר"ב גאללער. — קבלנו דבר חודש. — הר"ב רייזענצלוס פרעמיסל יקס נא מאס הר"ס"ל הסמשה רוי"כ שגחמי לו כי נחון לי הפעם. — הר"ב הר"א שריינר האדרעס הוא נפסלי הורוין מיסליטין. —

מחברת

תולדות שלמה

כוללת קורות ימי חי הרב הגאון המובהק איש צדיק תמים המפורסם בקצוי תבל כבוד קדושת ש"ת מוה"ר שלמה קלוגער זצלה"ה. המגיד ומו"צ בביראד.

נכבדות מדובר בו מכל הגדולות אשר פעל ועשה תחת השמש זה הגבר הוקם על לראש גדולי דורנו, ועיני כל קורא תאורנה לראות ולהתבונן השגחת היוצר ב"ה על בחירו אשר הפלה חכם לו תחת מסכות חלד שהתהפכו עליו משאחר טל ילדותו עד ערב ימיו עקב תומתו וקנאתו לה' ותורתו, ובדשן תורה נפש משכיל ומבין, בן מהספודים הנעימים המושכין לבו של אדם וכן מדברי גועס חן ושכל טוב במקראי קודש ואגדה, הנמצאים למרבה. מלבד רשימה גדולה מכל ספריו הנדפסים כ"ק אשר השאיר אחריו בכל מקצועות התורה ולא יצאו עדיין לאורה.

יצא לאור על ידי ובמחיר ארבעים נ"ק ישיגנה כל דורשה.

אליעזר מארגאשיש

וזאת כתובתי.

LEISER MARGOSCHES Buchhändler

Fuhrmańska - Gasse 8. Lemberg.

את סופרנו הר"ר אברהם גינצלער במראמא

הפקדנו להיות הסוכן בעיר קראמא ובנותיה כל החפץ לשלוח לנו כ"ה יוכל לתת בידו ונאשר כבלתו במכה"ע

לבקש משפט אמת עפ"י חקי המדינה דבל יידי איש להשפיל חפצות נאון ישראל כי עתה נטח לא חרדנו את כל אשר נכה המשפט לעשות; אולם חן אין מי מאתנו יודע בעל משפטנו מי הוא, לכן עליכם מחזיקי דת קדשנו מוטל חוב קדוש לפרסם בשערי בת רבים כי אין להאמין בשוא נתעה. שקר הרבר לא הי' ולא תהי' כזאת בישראל. והמאמין בזה כמורה בע"י. ופריאה דעת ממנו מדוע החרשתם בטרם עשתה לה השמיעה מהלך רחב במחנה ישראל? (לדעתנו אדרבה אך למותר הי' לדבר מדברי כוזבים ונדונים כאלו אשר חלילה לאיש משכיר הולך תום להאמין בזה יען כי אז היינו אנתנו המפרסמים את השקר—המו"ל.) באשר זה דרככם תמיד לרומם כבוד לאומנו בהדרת קידוש באמת ובתמים. וגם עתה לא תחשו המזכירים את ה' באמונת אומן באהבה מסתרת. וכך הקוראים ידעו ויכירו כי מאחד הנכלים הלצים רשעי ישראל המחזפים עקבות ה' עקבות משיחו ועקבות כל צדיקי אמת יצא דבר בליעל הזה, והמולים העברים ואי את המציאה ונפלו עניה כמוצא שלל רב, ואין אחר מדם ראה את השקר הגדול והנראה בהזכירם שם ישראל לחרפה, והאמת והאמונה יהיו נר לרגלנו ואור לנתיבתנו. מוקירם ומכבדם יעקב לעווין שו"ב בס"ג.

(משארטקאב.) ביום עש"ק פ' נשא בא עננו יהודי כבן כ"ה שנים מזאלישמשק לעידנו הוא ואשתו, ודמרות רוח יושני עיונו אשר יעבירו עיניהם מראות שוא ולא הסכימו לראות חלול ש"ק בריש גרי רכב עד סוסו אל כיכר המים פה והמים לא מי ברכים אף לא מי שחו כי מי אפסים במקום שמשחפים משם על גרגלי הרחים, ואך בא המימה ויטבע לנצח לא נודע איך היתה כזאת בנהר הקטן הזה. אחרי רגעים אחדים הוציאוהו הא"י וינערו ויטלטלו אותו סחוב והשך ויצאו מקרבו מים רבים ועפרות חזק ואין מקיץ ואין מעורר אותו לחתיה, ויראו כל העם ויראו ויאמרו כן יאבדו איביך ה' ופורצי גדר חש"ק. אברהם ראזענבאך.

(נדבות עשירי עמנו) מכ"ע, אלרגעמיינע יידישע צייטונג" (שחברה לה יחדו משני מכה"ע י"ד. פעסט. צייט. עם נייע י"ד. פעסט. צייטונג ויתחברו לאחדים) מודיע כי הבארן ראטהשילד בווינע התנדב בימים תאלה ארבעים אלף כסף לבית מצפה הכוכבים בווינע ויקנה בעדם כלי טעלעסקאפ מגריל הראות, אך מלבד זאת נתן עוד ששים אלף כסף למבנה בית גרחב וגכבד ראישטיטוט הזה. — היהודי העשיר ארנאלד היינע בפאריו התנדב שש מאות אלף פראנק למבנה בית מעון לשבת הפועלים העניים דהשניר חדריו להם במחיר לא רב; ובכסף השכירות הזה יבנו ויבנונו עוד בתי מושב כאלה לפועלים הרבים.

(יהודי מכובד) מעיר באלאן בצרפת מודיעים כי נבחר בימים האלה היהודי גבריאל סאלוואטאר, לראש אזורי העיר הזאת, והוא יהודי היחיד היושב בין המין אורחים רבים בעיר הזאת (שרפת אש) בעיר העירוי ברומעניען יצאה אש נוראה ביום 23 העבר ותאכל בתי יהודים רבים, 350 משפחות יהודים, גרמנים בלי מחסה מזרם, ונזקם עולה למיליון ומעלה, ומחזיקים טובה רבה להפרינץ שיקא דעקערנאני אשר בעצמו וכבודו עזר לכנות את התבערה, ויחלק לחם להגשרפים האומללים ויכניסם בבתיים שהם מקנת כספה היהודים יושבי הארץ הזאת החישו עזרתם מכל הערים, וגם הממשלה שרתה להם נדבתה המשה ארץ פראנק. גם העיר גאווינדוואר הסמיכה לווארשא היתה למאכלת אש ביום 11 דנא, וארפים משפחות מאחב"י בוכים למשפחותיהם כי נשארו ערומים וחסרי מעון, וכל העיר נהפכה למעי מפרה. אוי! מי יושיע לאלה הנדכאים!

(צדקת פזרון ישראל) למכ"ע אלג. י"ד. צייט. מודיעים מעיר מאטערסדארף באונגארן כי ביום א' דר"ח תמוז גוע הרב הראב"ד דשם מוה' דוד כהן צדק, אשר מת בדרך על מרכנת הברזל בשונו מעיר הבירה ווינע לדרוש ברופאים. והוא שמש בדיינות העיר ההוא שלשים שנה. רכנים רבים נאספו לספור לו

„מורעה רבה לאורייתא ובשורת ספר חדש על

פרי מגדים“

לשמחת לבי מחזה נחמד חזיתי, חזון יקר עד להפליא
דאו עיני בימים האלה אשר מלבד תועלתו הרבות והנשגבות
אשר אציע בזה לפני הקוראים הנכבדים, ביתר שאת ויתר עז
תחנשא על כלנה תועלת הזמן, אשר כמוני ככל היושבים ב'ר'
אמות של הלכה, גם אלה היושבים על כסא ההוראה תבענה
שפחותיהם תהלת המפעל הרב והנשגב ההוא, שמעו נא קוראים
נכבדים מי בכם ההוגים בספר „פרי מגדים“ אשר כל עמודי
ההוראה נשענים עליו, ומבלעדו לא ירמו הרבנים את ראשם
להורות מה יעשה ישראל, וראו נא מה שכתב מרן הגאון הקדוש
בספר שו"ת דברי חיים זצוק"ל (בחי"ד ס' כ"ב) וזה לשונו הזהב
„דברי הפמ"ג בכל מקום קילורין לעינים, ודבריו מתלהבים בקרובה
נפלאה וחריצות בפדפול וסברא ובקיאות, ומי בדור הזה לספר
שבחו“ עכ"ל הטהור, וכאלה מצאנו רבות בספרי הגאונים האחרונים
אשר שפה אחת ודברים אחרים כמו כי הפמ"ג הוא עמוד התיכון
אשר כל בית ישראל נשען עדין. — אולם מי מכר ההוגים בספר
הנפלא ההוא אף אם חננו ד' בבינה יתירה וחסון הוא כאלונים,
לא יודה כי לא על נקרה צלח בידו לבא עד חקר תכלית מחשבות
הגאון ז"ל יען כי דבריו קצרים עד מאוד ותחת מסוה הקיצור
שפונים טמונים אכני נזר, שוהם וישפה משובצים במשבצות זהב
מאופז, גם השגיאות הרבות והעצומות אשר נפלו בדפוסים המה
יעמדו לשמן עד דרכי המעיין לכלתי לכת משרים, ומי לנו גדול
בדורות האחרונים ממרן הגאון רשכבה"ג ר' יוסף שאול ז"ל אשר
כתב בהרבה מקומות בספריו, כי קשה עליו מאוד הלימוד בספר
פרמ"ג. ומה יענו אחריו צעירי התלמידים המתחילים המתאזים
לרעות בגן ההוראה ולרוות נפשם ממגד פרי תורת הגאון ז"ל,
מה רב עמלם עדי יסירו את המסוה מעל דבריו הסתומים בספר
החתום ולראות אור יקרות מבין משבצות זהב ושפתי דעת,
ולא לעתים רחוקות יקרה כי אחרי כל העמל והתלאה ישוב
המעייין ריקס ולא עתה בידו רק אבירת זמן כביר, — אשר ע"כ עדינו
להכיר בתור „הנכס לבב רב להושיע“ את כבוד ידידי הרב
הגאון החריף ובקי מאוד נעלה הנגיד כש"ת מוה'
חיים גילערנשטער נ"י מעיר מניאטין בהרב הגאון וכו'
האבד"ק קושט"ג נ"י, ולהאציל לו מלא חפנים תודה וברכה עד אשר
נדב לבו אותו לקרבה אל המלאכה הנשגבה הנאדרה בקודש חזאת,
דהקל את העבודה הקשה העמוסה על כל הלוקחים לקח מעל
ספר פרמ"ג, וחבר ספר גדול ורחב ידים על הפמ"ג עד כל חי"ד
מהלל עד כלה, וכבר החל להוציאו לאור הדפוס בהסכמת גאוני
זמנינו אשר נתנו מהודם עליו, (וכבר נזכר לתהלה ותפארת
במכ"ע מחז"ה שנת תרמ"ז גרין 4) הספר יפרד והי' רשני חלקים,
החלק הא' נקוב בשם „כתוב לחיים“, והחלק הב' שמו „לשון
למודים“. — החלק כתוב לחיים נדפס כור זהב נחמד מאוד
בסביבות הספר פרמ"ג. — הפמ"ג הוא הפנים, ועל סביבותיו
יכתירוהו הספר כתוב לחיים, — ואלה תועלותיו, (א) כנסף מוזקק
שבנתיים כן הביא המחבר את דברי הפמ"ג במצרך ההג"ה בעזרת
ספרי הפמ"ג מדפוסים שונים, ובמקום אשר השגיאה פרשה כנפיה
בכל הדפוסים, שמה יעיר המחבר בצדק איך נכון להגיה אולם
בגוף הפמ"ג לא שרת ידו, — (ב) יבאר באר היטב כל דברי
הפמ"ג מראשיתם עד אחריתם לא נעדר אף אות אחד, באופן אשר
גם לפני המתחילים יאירו דבריו כאור שבעת הימים, — (ג) במקום
שהפרמ"ג מביא דברי אחד מהפוסקים והמפורשים בקצרה כדרכו
יציע לפנינו המחבר את לשון הפוסק ההוא באריכות, וזה
תועלת גדול הוא גם לפני הרבנים הגדולים חקרי לב, לבד יהיו
נאמצים לשמש הגה והנה בספרים שונים, — (ד) פעמים רבות
נמצאו בהפרמ"ג דברים כפולים אשר המעיין בראשית ההשקפה יגזור
אמר כי למותר המה, והמחבר יפליא לעשות להראות כי נכבדות
סדורם גם. — (ה) במקום שהאחרונים השיגו על הפרמ"ג יעורר
המחבר ע"ז בקצרה בחקק כתוב לחיים, ובחלק לשון למודים
יתחקך ברחבה בפדפול עצום ונשגב, — (ו) במקום שדבריו נראים

כתמותים יעיר עליו בקצרה ובלשון למודים יפלפל באריכות. —
(ז) במקום שדברי הפמ"ג נזכרים באחד מהפוסקים או המפורשים
שקדמוהו והפמ"ג לא הזכיר, או אם נמצא באחד מהאחרונים
שכתב כהפמ"ג ולא הזכיר את הפמ"ג את הכל יציין המחבר. —
(ח) בכל דין ודין יציין המחבר באיזה מקום נמצא עוד הדין
ההוא בפרמ"ג או ביתר ספריו שחיבר, וגם בדברים שאינם נוגעים
להלכה יעשה ככה, — (ט) במקום שהפמ"ג מסיים בצ"ע יעיר
ע"ז בקצרה, ובחלק לשון למודים יבאר דעת הראשונים והאחרונים
בזה להלכה למעשה במועצות ודעת. — (י) אם מחבר אחד מביא
דברי הפמ"ג ושנה בכוונתו יראהו משונתו בקצרה ובלל"מ יבאר
טעמו ונימוקו. — (יא) לפעמים מחולקים האחרונים בכוונתה
את הכל ישכור המחבר בפלס האמת איזה דרך ישכון אור. —
(יב) במקום שיש קושיא על הפמ"ג מש"ס או מפוסקים יעיר
בקצרה, ובלשון למודים יתאמץ המחבר בפדפול נחמד להליץ
בעדו. (יג) במקום שמביא דברי הש"ס והפוסקים ולא ציין מקומו,
יציין המחבר אי"ה מקום משכנו. (יד) במקום שסיים הפרמ"ג „ויש
לישב“ יעיר ע"ז בקיצור ובלל"מ יאריך המחבר לבאר דעתו ליישב.
(טו) במקום שהפמ"ג מביא איזה פוסק ונראה בראשית ההשקפה
דלא הידש בזה מאומה, והמחבר יראינו לדעת כי ענין גדול
ונכבד ספון שם, (טז) לפעמים נמצא בהפרמ"ג דברים בלי קישור
ובחסרון מלות מרוב הקיצור יבאר המחבר דבריו באר היטב. —
(יז) נמצאו בתוכו כמה ר"ת אשר הם סתומים לפני המעיין והמחבר
יגיד פתרונן. —

והחלק „לשון למודים“ יסודתו בפדפול רב ועצום מאוד
אודות הדברים שזכרו למעלה באות ה. ו. ט. יוד. יב. יד. ועוד
תועלת רבות. (א) במקום שהפמ"ג מביא חקירה חדשה יפדל
עפ"י רוב באריכות. (ב) במקום שדברי הפמ"ג נראים כסותרים
לדבריו שבמקום אחר יבאר כי אחרים המה, ובמאזנים ישאו יחד
מדבר אותן המסומות שנראה בעליל שחזר מדעתו, או משום
דרכו לצדד כמ"ש בספר יהושע ס' ל"ב. (ג) יבאר דיני הפרמ"ג
בקצרה וגם הדינים שאינם מפורשים בדבריו, רק נשמעים מכלל
דבריו, את הכל יפה עשה המחבר בהשכל ודעת, גם ביאר בקצרה
כל החידושי דינים הנמצאים בספרי האחרונים הבאים אחריו.
(ד) למען לא יחסר כל בו שכל המחבר את ידיו לבנות מגדלים
נאים בפלפולים נשגבים משובצים זהב החריפות והחידוד לרוות
צמאון הלומדים החריפים. —

ועתה מי בכם החפץ לחזות בנועם הספר ההוא, יפנה אל
הגאון המחבר וישלח לו כסף קדימה א' ר"כ ולמצער חמשים צ"ל,
והמחבר ישלח לו את הקונטרסים הראשונים אשר כבר יצאו לאור,
ובעוד ימים לא כבירים יופיע כל הספר בשלימות מבית
הדפוס וידע הקורא, כי המחבר לא ידפיס רק כפי מספר הפרע-
בומר אנפוע, אשר ע"כ החפץ להביא ברכה לביתו לא יאחר
משלוח כסף קדימה, ואל ידאג אודות כספו, כי לא למען בצוע
בצע העמים עדי המחבר העבודה הגדולה חזאת כי ת"ל ברכו ד'
לא ישא את נפשו למת נדיבים, לקחת מתנות באדם, מחיר כל
הספר לפי ההשערה יעלה לסך 2 פר.

גם זאת ידעו המחבר מאת הרבנים הגאונים והלומדים
הנמצא אצלם הגהות וחידושים בקצרה על הפרמ"ג שיאבו בטובם
לשלחם אליו ואם יושבו בעיניו יוציאם לאור בשם אומרים.

את כל זה אמרתי להודיע לפניכם קוראים נכבדים : ותקותי
רעננה כי גם אתם לא תכתרו האמת כי לספר יקר הערך כזה
נאוו תהלה ; והקונה את הספר הזה יגנה תשואות הן ואלפי
ברכות אל כבוד הרב המחבר נ"י, ואל ידידכם המדבר אליכם
ברגשי אהבה.

ישראל רעכטשאפפן

פה ווערעצקי, אונגארן,

האדעססע אל הרב המחבר

CHAIM GELEHTER Rab. cand. Światyn